

Repertoriul jurisprudenței

ORDONANȚA CURȚII (Camera a opta)

24 octombrie 2019*

„Trimitere preliminară – Regulamentul de procedură al Curții – Articolul 99 – Transport aerian – Regulamentul (CE) nr. 261/2004 – Întârzierea prelungită a zborurilor – Dreptul pasagerilor la o compensație – Dovada prezenței pasagerului la înregistrare – Rezervare confirmată de operatorul de transport aerian”

În cauza C-756/18,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de tribunal d’instance d’Aulnay-sous-Bois (Tribunalul de Primă Instanță din Aulnay-sous-Bois, Franța), prin decizia din 28 noiembrie 2018, primită de Curte la 3 decembrie 2018, în procedura

LC,

MD

împotriva

easyJet Airline Co. Ltd,

CURTEA (Camera a opta),

compusă din doamna L. S. Rossi, președintă de cameră, și domnii J. Malenovský (raportor) și F. Biltgen, judecători,

avocat general: domnul E. Tanchev,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru MD și LC, de J. Pitcher, avocate;
- pentru guvernul francez, de A.-L. Desjonquères și de I. Cohen, în calitate de agenți;
- pentru guvernul portughez, de L. Inez Fernandes, de P. Barros da Costa, de L. Medeiros și de C. Farto, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de J. Hottiaux și de N. Yerrell, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: franceza.

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,
dă prezenta

Ordonanță

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 3 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul (CE) nr. 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 295/91 (JO 2004, L 46, p. 1, Ediție specială, 07/vol. 12, p. 218, rectificare în JO 2016, L 94, p. 17).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între LC și MD, pe de o parte, și easyJet Airline Co. Ltd (denumită în continuare „easyJet”), pe de altă parte, în legătură cu o compensație solicitată ca urmare a întârzierii prelungite a unui zbor.

Cadrul juridic

- 3 Potrivit considerentului (1) al Regulamentului nr. 261/2004:

„Măsurile adoptate de Comunitate în domeniul transportului aerian ar trebui, între altele, să urmărească asigurarea unui înalt nivel de protecție a pasagerilor. De asemenea, ar trebui să se ia în considerare cerințele legate de protecția consumatorilor în general.”

- 4 Articolul 2 litera (g) din acest regulament prevede:

„În înțelesul prezentului regulament:

[...]

(g) «rezervare» înseamnă că pasagerul posedă un bilet sau un alt document doveditor, care indică faptul că rezervarea a fost acceptată și înregistrată de operatorul de transport aerian sau de operatorul de turism.”

- 5 Articolul 3 din regulamentul menționat prevede:

„(1) Prezentul regulament se aplică:

- (a) pasagerilor care pleacă de pe un aeroport situat pe teritoriul unui stat membru în care se aplică tratatul;
- (b) pasagerilor care pleacă de pe un aeroport situat într-o țară terță către un aeroport situat pe teritoriul unui stat membru în care se aplică tratatul, exceptând cazurile în care aceștia au primit indemnizații sau compensații și au beneficiat de asistență în țara terță respectivă, în cazul în care operatorul efectiv de transport aerian al zborului respectiv este un operator de transport comunitar.

(2) Alineatul (1) se aplică sub rezerva ca pasagerii:

- (a) să aibă o rezervare confirmată pentru zborul respectiv și, cu excepția cazului de anulare menționat în articolul 5, să se prezinte personal pentru înregistrare,

– în condițiile prevăzute și la ora indicată în prealabil și în scris (inclusiv prin mijloace electronice) de către operatorul de transport aerian, operatorul de turism sau un agent de voiaj autorizat

sau, în cazul în care ora nu este indicată,

– nu mai târziu de 45 de minute înaintea orei de plecare publicate;

(b) au fost transferați de către un operator de transport aerian sau un operator de turism de la zborul pentru care au avut o rezervare la un alt zbor, indiferent de motiv.

[...]”

6 Articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 261/2004 prevede:

„Când se face trimitere la prezentul articol, pasagerii primesc o compensație în valoare de:

(a) 250 EUR pentru toate zborurile de 1 500 kilometri sau mai puțin;

(b) 400 EUR pentru toate zborurile intracomunitare de peste 1 500 kilometri și pentru toate zborurile cuprinse între 1 500 și 3 500 kilometri;

(c) 600 EUR pentru toate zborurile care nu intră sub incidența literei (a) sau (b).

Pentru stabilirea distanței se ia în considerare ultima destinație unde pasagerul urmează să sosească după ora prevăzută datorită refuzului la îmbarcare sau anulării zborului.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

7 Reclamanții din litigiul principal dispuneau de o rezervare electronică pentru un zbor dus-întors asigurat de easyJet și compus din zborul dus din Paris (Franța) cu destinația Veneția (Italia) la 8 februarie 2014 și zborul întors la 10 februarie 2014.

8 Potrivit reclamanților din litigiul principal, acest zbor întors a avut, la sosirea la Paris, o întârziere de 3 de ore și 7 minute.

9 Întrucât nu a fost compensați pentru această întârziere, aceștia au sesizat instanța de trimitere cu o acțiune prin care au solicitat obligarea easyJet la plata către fiecare a sumei de 250 de euro cu titlu de compensație forfetară prevăzută la articolul 7 din Regulamentul nr. 261/2004.

10 EasyJet, care nu contestă întârzierea menționată, respinge cererea de compensație pentru motivul neprezentării cărților de îmbarcare, de către reclamanții din litigiul principal, ca probă a prezenței lor la înregistrare.

11 În aceste condiții, reclamanții din litigiul principal consideră că trebuie să se clarifice problema probei prezenței la îmbarcare, susținând printre altele că deținerea unei cărți de îmbarcare nu poate conduce la prezumția că pasagerul s-a prezentat efectiv la înregistrare și nici că s-a îmbarcat la bordul aeronavei, că articolul 3 din Regulamentul nr. 261/2004 nu definește noțiunea de „înregistrare” și că trebuie să se țină seama de evoluția digitală în materia înregistrării pasagerilor, marcată de dematerializarea cumpărării de bilete, de modurile de înregistrare online și de suporturile electronice ale biletelor.

- 12 În schimb, potrivit easyJet, interpretarea Regulamentului nr. 261/2004 nu ridică nicio îndoială, întrucât Cour de cassation (Curtea de Casație, Franța) a precizat că revine pasagerilor sarcina să furnizeze cartea de îmbarcare pentru a dovedi prezența lor la înregistrare.
- 13 Astfel, decizia de trimitere menționează jurisprudența Cour de cassation (Curtea de Casație, Franța) care a confirmat hotărârile instanței de trimitere prin care aceasta din urmă a respins cererile de compensație forfetară în temeiul Regulamentului nr. 261/2004 pentru o întârziere prelungită a zborului formulate de pasageri care nu au prezentat cărțile de îmbarcare pertinente, în pofida depunerii unor documente justificative privind o rezervare electronică și a anumitor atestate.
- 14 Pe de altă parte, din decizia de trimitere reiese că, în cadrul contenciosului de amploare cu care este sesizată instanța de trimitere, majoritatea operatorilor efectivi de transport aerian invocă neprezentarea cărții de îmbarcare pentru a refuza plata compensației prevăzute la articolul 7 din Regulamentul nr. 261/2004 în cazul unei întârzieri prelungite a zborului, întemeindu-se pe jurisprudența menționată a Cour de cassation (Curtea de Casație).
- 15 În aceste condiții, tribunal d’instance d’Aulnay-sous-Bois (Tribunalul de Primă Instanță din Aulnay-sous-Bois, Franța) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Articolul 3 alineatul (2) litera (a) din [Regulamentul nr. 261/2004] trebuie interpretat în sensul că, pentru a se prevala de dispozițiile regulamentului, pasagerii trebuie să dovedească prezența lor la înregistrare?
- 2) În cazul unui răspuns afirmativ, articolul 3 alineatul (2) litera (a) din [Regulamentul nr. 261/2004] se opune unui sistem de prezumție simplă potrivit căruia condiția prezenței pasagerului la înregistrare ar fi considerată îndeplinită atunci când acesta din urmă ar dispune de o rezervare acceptată și înregistrată de operatorul efectiv de transport aerian în sensul articolului 2 litera (g)?”

Cu privire la întrebările preliminare

- 16 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, în cadrul procedurii de cooperare dintre instanțele naționale și Curte prevăzute la articolul 267 TFUE, este de competența acesteia din urmă să ofere instanței naționale un răspuns util, care să îi permită să soluționeze litigiul cu care este sesizată. Din această perspectivă, Curtea trebuie, dacă este cazul, să reformuleze întrebările care îi sunt adresate (a se vedea printre altele Hotărârea din 17 septembrie 2015, van der Lans, C-257/14, EU:C:2015:618, punctul 32 și jurisprudența citată).
- 17 Este necesar să se recurgă la această posibilitate în cadrul prezentei trimiteri preliminare.
- 18 Astfel, desigur, prin intermediul întrebărilor preliminare, instanța de trimitere solicită Curții să se pronunțe, la modul general, cu privire la aspectul dacă articolul 3 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 261/2004 trebuie interpretat în sensul că un pasager, pentru a se putea prevala de dispozițiile acestuia, este obligat să dovedească prezența sa la înregistrare și, în cazul unui răspuns afirmativ, dacă, ținând seama de articolul 2 litera (g) din acest regulament, este permis să se prezume o asemenea prezență din moment ce pasagerul respectiv dispune de o rezervare acceptată și înregistrată de operatorul efectiv de transport aerian.
- 19 Cu toate acestea, întrebările instanței de trimitere se înscriu într-un context precis, și anume acela al unui refuz al operatorului de transport aerian de a acorda, în temeiul Regulamentului nr. 261/2004, compensația în urma unei întârzieri egale sau mai mari de trei ore constatate la finalul unui zbor pentru care persoanele interesate dispun de o rezervare confirmată. Or, după cum rezultă din

cuprinsul punctului 10 din prezenta ordonanță, operatorul de transport aerian nu contestă existența unei astfel de întârzieri, însă respinge cererea de compensație pentru motivul că acestea din urmă nu au dovedit prezența lor la înregistrare prin prezentarea unei cărți de îmbarcare.

- 20 Instanța de trimitere subliniază de asemenea că este sesizată cu un contencios de amploare. În opinia sa, majoritatea operatorilor de transport aerian refuză să acorde, în cazul unei întârzieri prelungite a zborului, compensația prevăzută la articolul 7 din Regulamentul nr. 261/2004 pentru motivul unei lipse a prezentării cărții de îmbarcare, această prezentare fiind impusă conform jurisprudenței stabilite de o instanță supremă a statului membru în cauză.
- 21 Prin luarea în considerare a elementelor de context menționate și în scopul de a oferi instanței de trimitere un răspuns util pentru ca aceasta să poată soluționa litigiul cu care este sesizată, trebuie să se considere că întrebările adresate urmăresc în esență să se stabilească dacă Regulamentul nr. 261/2004, și în special articolul 3 alineatul (2) litera (a) din acesta, trebuie interpretat în sensul că pasagerilor unui zbor care ajung la destinație cu o întârziere egală sau mai mare de trei ore și care au o rezervare confirmată pentru acest zbor li se poate refuza compensația în temeiul acestui regulament pentru simplul motiv că, cu ocazia cererii lor de compensație, nu au dovedit prezența lor la înregistrarea pentru zborul respectiv, în special prin intermediul cărții de îmbarcare.
- 22 În temeiul articolului 99 din Regulamentul de procedură al Curții, aceasta din urmă poate oricând să decidă, la propunerea judecătorului raportor și după ascultarea avocatului general, să se pronunțe prin ordonanță motivată atunci când, printre altele, răspunsul la întrebarea formulată cu titlu preliminar nu lasă loc niciunei îndoieli rezonabile.
- 23 Aceasta fiind situația în prezenta cauză, trebuie să se facă aplicarea dispoziției respective.
- 24 Din modul de redactare a articolului 3 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 261/2004 rezultă că acest regulament se aplică numai dacă, pe de o parte, pasagerii dispun de o rezervare confirmată pentru zborul respectiv și, pe de altă parte, se prezintă la înregistrare în termenele prevăzute la această dispoziție.
- 25 Rezultă de aici că, întrucât cele două condiții prevăzute la dispoziția amintită sunt cumulative, prezența pasagerului la înregistrare nu poate fi prezumată ca urmare a faptului că acest pasager dispune de o rezervare confirmată pentru zborul respectiv.
- 26 Pe de altă parte, dispoziția menționată precizează că cerința de a se prezenta la înregistrare nu se aplică pasagerilor în situația anulării unui zbor.
- 27 Or, întrebările preliminare privesc pasagerii aflați într-o situație de întârziere prelungită a unui zbor.
- 28 În această privință, în măsura în care, precum în cauza principală, un operator de transport aerian îmbarcă pasagerii care au o rezervare confirmată pentru zborul în discuție și îi transportă la destinație, trebuie să se considere că aceștia s-au conformat cerinței de a se prezenta la înregistrare anterior acestui zbor. În aceste condiții, nu este necesar, prin urmare, să se dovedească o asemenea prezență cu ocazia introducerii cererii lor de compensație.
- 29 Rezultă de aici că trebuie să se considere că pasagerii precum cei în discuție în litigiul principal, care au o rezervare confirmată pentru un zbor și l-au efectuat pe acesta, au îndeplinit în mod corect cerința de a se prezenta la înregistrare.
- 30 Așadar, din moment ce ei ajung la destinație cu o întârziere egală sau mai mare de trei ore, pasagerii respectivi beneficiază de dreptul la compensație pentru această întârziere în temeiul Regulamentului nr. 261/2004, fără a trebui să furnizeze în acest scop cartea de îmbarcare sau un alt document care să ateste prezența lor, în termenele stabilite, la înregistrarea zborului întârziat.

- 31 O asemenea concluzie este de altfel confirmată de obiectivul, enunțat în considerentul (1) al Regulamentului nr. 261/2004, care urmărește asigurarea unui înalt nivel de protecție a pasagerilor.
- 32 Astfel, pasagerii care suportă o întârziere prelungită a zborului lor au posibilitatea, așadar, de a beneficia de dreptul lor la compensație fără a fi supuși cerinței, neadaptată situației lor, care constă în a trebui să dovedească ulterior, cu ocazia cererii lor de compensație, că erau prezenți la înregistrarea zborului întârziat cu care au fost în orice caz transportați.
- 33 Situația este diferită numai dacă operatorul de transport aerian dispune de elemente susceptibile să dovedească faptul că, contrar celor pretinse de aceștia, pasagerii respectivi nu au fost transportați cu zborul întârziat în discuție, aspect a cărui verificare revine instanței naționale.
- 34 Ținând seama de cele ce precedă, trebuie să se răspundă la întrebările adresate că Regulamentul nr. 261/2004, și în special articolul 3 alineatul (2) litera (a) din acesta, trebuie interpretat în sensul că pasagerilor unui zbor care ajung la destinație cu o întârziere egală sau mai mare de trei ore și care au o rezervare confirmată pentru acest zbor nu li se poate refuza compensația în temeiul acestui regulament pentru simplul motiv că, cu ocazia cererii lor de compensație, nu au dovedit prezența lor la înregistrarea pentru zborul respectiv, în special prin intermediul cărții de îmbarcare, cu excepția cazului în care se demonstrează că acești pasageri nu au fost transportați cu zborul întârziat în discuție, aspect a cărui verificare revine instanței naționale.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 35 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a opta) declară:

Regulamentul (CE) nr. 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 295/91, și în special articolul 3 alineatul (2) litera (a) din acesta, trebuie interpretat în sensul că pasagerilor unui zbor care ajung la destinație cu o întârziere egală sau mai mare de trei ore și care au o rezervare confirmată pentru acest zbor nu li se poate refuza compensația în temeiul acestui regulament pentru simplul motiv că, cu ocazia cererii lor de compensație, nu au dovedit prezența lor la înregistrarea pentru zborul respectiv, în special prin intermediul cărții de îmbarcare, cu excepția cazului în care se demonstrează că acești pasageri nu au fost transportați cu zborul întârziat în discuție, aspect a cărui verificare revine instanței naționale.

Semnături